

อุปวาณสูตร¹

[๑๗๕] อถโข อายสุมมา อุปวาโน เยนายสุมมา สารีปุตโต เตนุปลงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา อายสุมตา สารีปุตฺเตน สทุธี สมฺเมทิ สมฺเมทนียํ กถํ สาราณียํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสีทิ, เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข อายสุมมา อุปวาโน อายสุมนตํ สารีปุตฺตํ เอตทโวจ

กิณฺฺนุ โข อากุโส วิชฺชาชนฺตฺกโร โหตีติ. โน หีทํ อากุโส. ก็ ปนาวุโส จรณนฺตฺกโร โหตีติ. โน หีทํ อากุโส. กิณฺฺนุ โข อากุโส วิชฺชาจรณนฺตฺกโร โหตีติ. โน หีทํ อากุโส. ก็ ปนาวุโส อญฺญตฺร วิชฺชาจรณนฺตฺกโร โหตีติ. โน หีทํ อากุโส.

กิณฺฺนุ โข อากุโส วิชฺชาชนฺตฺกโร โหตีติ อิติ ปุณฺฺนุจ สฺมาโน โน หีทํ อากุโสติ วเทสิ, ก็ ปนาวุโส จรณนฺตฺกโร โหตีติ อิติ ปุณฺฺนุจ สฺมาโน โน หีทํ อากุโสติ วเทสิ, กิณฺฺนุ โข อากุโส วิชฺชาจรณนฺตฺกโร โหตีติ อิติ ปุณฺฺนุจ สฺมาโน โน หีทํ อากุโสติ วเทสิ, ก็ ปนาวุโส อญฺญตฺร วิชฺชาจรณนฺตฺกโร โหตีติ อิติ ปุณฺฺนุจ สฺมาโน โน หีทํ อากุโสติ วเทสิ, ยถากถํ ปนาวุโส อนุตฺกโร โหตีติ

วิชฺชาชนฺตฺกโร อากุโส อนุตฺกโร อภวิสฺส สจฺจปาทาโนว สฺมาโน อนุตฺกโร อภวิสฺส, จรณนฺตฺกโร อากุโส อนุตฺกโร อภวิสฺส สจฺจปาทาโนว สฺมาโน อนุตฺกโร อภวิสฺส, วิชฺชาจรณนฺตฺกโร อากุโส อนุตฺกโร อภวิสฺส สจฺจปาทาโนว สฺมาโน อนุตฺกโร อภวิสฺส, อญฺญตฺร วิชฺชาจรณนฺตฺกโร อากุโส อนุตฺกโร อภวิสฺส ปุณฺฺนุชฺชโน อนุตฺกโร อภวิสฺส, ปุณฺฺนุชฺชโน หิ อากุโส อญฺญตฺร วิชฺชาจรณนฺตฺกโร, จรณนฺตฺกโร โข อากุโส ยถากถํ น ชานาติ น ปสฺสตี จรณนฺตฺกโร ยถากถํ ชานาติ ปสฺสตี ยถากถํ ชานํ ปสฺสตี อนุตฺกโร โหตีติ.

๕. อุปวาณสูตร²

ว่าด้วยพระอุปวาณะ

¹ อังคุดตฺรนิกาย จตฺกกนิบาต

² พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาร

[๑๗๕] ครั้งนั้นแล ท่านพระอุปวาณะเข้าไปหาท่านพระสารีบุตรถึงที่อยู่ ได้สนทนาปราศรัยพอเป็นที่บันเทิงใจ พอเป็นที่ระลึกถึงกันแล้ว จึงนั่ง ณ ที่สมควร ได้ถามท่านพระสารีบุตรดังนี้ว่า

“ท่านสารีบุตร บุคคลทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ด้วยวิชาหรือ”

ท่านพระสารีบุตรตอบว่า “ผู้มีอายุ ไม่ใช่อย่างนี้”

ท่านพระอุปวาณะกล่าวว่า “ท่านสารีบุตร บุคคลทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ด้วยจรณะหรือ”

“ผู้มีอายุ ไม่ใช่อย่างนี้”

“ท่านสารีบุตร บุคคลทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ด้วยวิชาและจรณะหรือ”

“ผู้มีอายุ ไม่ใช่อย่างนี้”

“ท่านสารีบุตร บุคคลทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ด้วยเหตุนอกจากวิชาและจรณะหรือ”

“ผู้มีอายุ ไม่ใช่อย่างนี้”

ท่านพระอุปวาณะกล่าวว่า “เมื่อผมถามว่า “ท่านสารีบุตร บุคคลทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ด้วยวิชาหรือ” ท่านตอบว่า “ไม่ใช่อย่างนี้” เมื่อผมถามว่า “บุคคลทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ด้วยจรณะหรือ” ท่านก็ตอบว่า “ไม่ใช่อย่างนี้” เมื่อผมถามว่า “บุคคลทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ด้วยวิชาและจรณะหรือ” ท่านก็ตอบว่า “ไม่ใช่อย่างนี้” เมื่อผมถามว่า “บุคคลทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ด้วยเหตุนอกจากวิชาและจรณะหรือ” ท่านก็ตอบว่า “ไม่ใช่อย่างนี้” ผู้มีอายุ ก็บุคคลทำที่สุดแห่งทุกข์ได้อย่างไร”

ท่านพระสารีบุตรตอบว่า “ถ้าบุคคลจักทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ด้วยวิชาแล้ว ก็จักมีความยึดมั่นถือมั่นทำที่สุดแห่งทุกข์ ถ้าบุคคลจักทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ด้วยจรณะแล้ว ก็จักมีความยึดมั่นถือมั่นทำที่สุดแห่งทุกข์ ถ้าบุคคลจักทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ด้วยวิชาและจรณะแล้ว ก็จักมีความยึดมั่นถือมั่นทำที่สุดแห่งทุกข์ ถ้าบุคคลจักทำที่สุดแห่งทุกข์ด้วยเหตุนอกจากวิชาและจรณะแล้ว ปุถุชนก็จักทำที่สุดแห่งทุกข์ได้ เพราะปุถุชนไม่มีวิชาและจรณะ ผู้มีอายุ บุคคลผู้มีจรณะวิบัติ ย่อมไม่รู้ไม่เห็นตามความเป็นจริง บุคคลผู้ประกอบด้วยจรณะ ย่อมรู้เห็นตามความเป็นจริง เมื่อรู้เห็นตามความเป็นจริงย่อมทำที่สุดแห่งทุกข์ได้”